

JARMUNDOWICZ (Jarmondowicz)

KAZIMIERZ Franciszek

(ur. 1698 r., zm. 3 V 1762 r.)

Pochodził z mieszczańskiej rodziny krakowskiej. Jego ojciec, Jan, był lekarzem. Naukę szkolną odbywał w Szkołach Nowodworskich.

Studiował na Uniwersytecie Krakowskim, gdzie 23 marca 1720 r. uzyskał baka-laureat, a rok później magisterium sztuk wyzwolonych i doktorat filozofii. Następnie przez kilka lat mieszkał i pracował w Poznaniu, nie tracąc jednak kontaktu z uczelnią. Już w 1729 r. został powołany do Kolegium Mniejszego, a w 1734 był dziekanem Wydziału Filozoficznego. W tym samym roku objął Katedrę Wymowy fundacji Tylickiego.

Jako kolega mniejszy studiował prawo i starał się o przejście do Kolegium Prawniczego. Dnia 11 grudnia 1737 r. uzyskał zgodę uniwersytetu na ten krok, jednak responsję odbył dopiero 29 stycznia 1739 r., przedstawiając do dysputy rozprawę z zakresu prawa kanonicznego o alienacji rzeczy kościelnych (*De rebus Ecclesiae alienandis vel non...*, Kraków 1739). Jako pełnoprawny członek Kolegium Prawniczego został Jarmundowicz wybrany jego prepozytem w semestrze letnim 1739 r. Funkcję tę miał do 1758 r. sprawować łącznie dziesięciokrotnie, co najmniej dwa razy był wybierany na radcę kolegium, a w latach 1750–1762 był ośmiokrotnie dziekanem Wydziału Prawa. Na wydziale tym wykładał najpierw prawo rzymskie (1742–1743 i 1747–1749), a przez pewien czas (1746–1747) zasiadał na Katedrze Świętych Kanonów. W okresie tym zdobył Jarmundowicz licencjaturę praw, przedstawiwszy i obroniwszy w dysputie odbytej 22 lutego 1748 r. tezę z dziedziny

Kazimierz Jarmundowicz, portret
(Muzeum UJ)

prawa zobowiązań (*Quaestio iuridica de mala fide...*, Kraków 1748). W marcu t.r. uzyskał natomiast doktorat obojga praw, przedstawivszy rozprawę z prawa rzymskiego pt. *Promulgatio legum XII Tabularum* (niewydana drukiem, dotyczącą rzymskiej Ustawy Dwunastu Tablic). Już w następnym roku, wskutek reformy programu nauczania przeprowadzonej za sprawą biskupa Andrzeja S. Załuskiego, został Jarmundowicz pierwszym w dziejach wydziału wykładowcą nowego przedmiotu: prawa natury i narodów. Przedmiot ten wykładał do 1755 r. W późniejszym okresie objaśniał natomiast studentom zagadnienia procesualistyczne oraz instytucje prawa kanonicznego. Rękopis jego wykładów z tego ostatniego przedmiotu zachował się w zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej.

Już w 1743 r. został Jarmundowicz sekretarzem rektora, zapoznając się odtąd coraz dokładniej z tajnikami funkcjonowania uniwersytetu. Co najmniej od października 1750 r. był podkanclerzym uczelni dla Wydziału Prawa, a od października 1756 także dla Wydziału Medycznego; funkcje te pełnił do 1759 r. W tym okresie zaangażował się w spór uniwersytetu z jezuitami, broniąc swymi pismami polemicznymi monopolu krakowskiej wszechnicy na kształcenie wyższe. Sukces ten przysporzył mu dużej popularności w kręgach uniwersyteckich, dzięki czemu już w 1760 r. został nie tylko archiwistą uniwersytetu, lecz także sięgnął po urząd rektorski. Sprawował go kolejno przez trzy semestry (do 1762 r.).

Prawniczy dorobek naukowy Jarmundowicza, oprócz rozpraw znaczących etapy jego kariery akademickiej, obejmuje także udział (wraz z S. Mamczyńskim i W. Mićńskim) w próbie rozbudowy i pogłębienia treści pierwszego tomu dzieła Mikołaja Żalasowskiego *Ius Regni Poloniae* – która wyszła nawet drukiem, nie doczekała się jednak szerszej dystrybucji i recepcji (może ze względu na opublikowanie w latach 1741–1742 wznowienia pracy Żalasowskiego). Oprócz zainteresowań prawniczych wykazywał Jarmundowicz zacięcie historyczne, któremu dał wyraz, m.in. tworząc dziełko okolicznościowe dotyczące dziejów klasztorów cysterskich w Polsce z okazji 600-lecia fundacji domu cysterskiego w Łądzie. Najpoczytniejszym i najpraktyczniejszym dziełem Jarmundowicza było jednak opracowanie o charakterze zarówno prawniczym, jak też historycznym i ekonomicznym. Mowa tu o pracy pt. *Summariusz umiarkowania monety polskiej* (Kraków 1755), w którym autor przedstawił zgodne z wartością rozmaitych jednostek płatniczych w różnych okresach dziejów oraz z obowiązującym wówczas w Rzeczypospolitej prawem sposoby przeliczania kwot pieniężnych na aktualnie będące w obiegu pieniądze. Najmniej istotnym merytorycznie elementem dorobku Jarmundowicza są pisane i wygłaszane przezeń okolicznościowe panegiryki, warto jednak zaznaczyć, że retoryczne zdolności krakowskiego profesora były cenione przez współczesnych. Gwoli przykładu można wspomnieć, że na zlecenie uniwersytetu napisał Jarmundowicz tego rodzaju dziełko z okazji objęcia tronu przez Augusta III Wettyna.

Oprócz działalności na uniwersytecie Kazimierz Jarmundowicz był czynny także na polu nauczania szkolnego. W latach 1721–1729 pracował w Kolegium Lubrańskiego w Poznaniu (w latach 1721–1726 nauczał gramatyki, w 1726 r. poetyki, a w okresie

1726–1729 – retoryki i dialektyki). Przez cały ten czas pełnił z ramienia szkoły funkcję prefekta Bursy Szoldrskich. W latach 1730–1731 był natomiast zatrudniony u wojewody poznańskiego Władysława Radomickiego jako nauczyciel jego syna Józefa. Do pracy w Akademii Lubrańskiego powrócił 26 listopada 1743 r., tym razem jako jej dyrektor. Na stanowisku tym pracował do 1746 r., będąc równocześnie prowizorem poznańskiego seminarium duchownego.

Niższe święcenia duchowne otrzymał Jarmundowicz 20 grudnia 1721 r. Od 1733 r. posiadał prałaturę dziekanii kolegiaty św. Andrzeja w Olkuszu. O tym, że beneficjum tego nie traktował li tylko jako źródła dochodu, świadczy fakt, że w 1748 r. wzbogacił je darowizną pieniężną. W 1733 r. został także kanonikiem krakowskiej kapituły kolegiackiej Wszystkich Świętych (prebendy Grabowska). W kapitule tej był następnie kantorem (od 12 marca 1751 r.), kanclerzem (1754–1758) i kustoszem (od 22 maja 1758 r.), a w latach 1736–1755, łącznie przez 18 lat, zarządzał jej majątkiem jako trzykrotnie obierany prokurator. Od 1737 r. tytułował się notariuszem apostolskim. Od 11 stycznia 1741 r. był altarystą ołtarza Wszystkich Świętych w krakowskiej katedrze, a przed 1749 także w kaplicy Szafranców (Doktorskiej) w tej świątyni. Od 1748 r. tytułował się także katedralnym kaznodzieją. W 1747 r. został prebendarzem kościoła św. Marii Magdaleny w Krakowie. W latach 1752–1753 był proboszczem w Diekanowicach, a od 26 maja 1755 r. w Luborzycy. Biskupi krakowscy i poznańscy cenili merytoryczne przygotowanie Jarmundowicza. W obydwu tych diecezjach pracował jako asesor w konsystorzach biskupich oraz cenzor ksiąg. Najwyższą zdobytą przezeń godnością kościelną był kanonikat katedralny krakowski, na który instalowany został w 1761 r. po dwuletnim konflikcie z biskupem Kajetanem Sołtykiem, z którym spierał się o dochody z propinacji (wyrobu i wyszynku alkoholu) w Luborzycy.

Zmarł Jarmundowicz w maju 1762 r. w swym rodzinnym Krakowie i został uroczystie pochowany w kolegiacie Wszystkich Świętych.

AUJ rkps 208 s. 57; AUJ rkps 51 s. 14–80, *passim*; BJ rkps 5359 II t. 5 fol. 31–38; J.D. Janocki, *Lexicon derer itzlebenden Gelehrter in Polen*, t. 1, Breslau 1755, s. 59–60; W.M. Bartel, *Jarmundowicz Kazimierz Franciszek*, PSB, t. 10, Wrocław 1962–1964, s. 625–626; Bartel *Dzieje* s. 199 przyp. 202, 204, s. 203–205, 206, przyp. 230–231; Estreicher Bibliografia 18 s. 482–488; Michalewiczowie 1 s. 657 (nr 1200); Michalewiczowie 5/1 s. 16, 48, 86, 118; 5/2 s. 80; Pietrzyk Poczest s. 224; Szczepaniak Duchowieństwo s. 599–600; Szczepaniak Spis prałatów s. 106–107, 113.

Krzysztof Fokt